

Отримано: 3 жовтня 2018 р.

Прорецензовано: 5 жовтня 2018 р.

Прийнято до друку: 6 жовтня 2018 р.

e-mail: ane_III@ukr.net

eliakoliada@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-3(71)-59-62

Ботвінко-Ботюк О. М., Коляда Е. К. Вербалізація емоційного стану відразі в англomовному художньому тексті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 3(71), вересень. С. 59–62.

УДК 811.111'373:159.942.5

Ботвінко-Ботюк Олена Миколаївна,

кандидат філологічних наук, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

Коляда Єліна Калениківна,

кандидат філологічних наук, професор, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ВІДРАЗІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті висвітлюються особливості вербалізації емоційного стану відразі в сучасному англomовному художньому тексті. Відроза належить до базових емоцій. В усіх світових культурах відроза виражається однаковою виразом обличчя: зморщений ніс, підтягнута до нього верхня губа й опущені кутики рота.

Емоційний стан відроза пояснюється крізь призму феноменів смаку, запаху, зору, слуху й дотику. Сенсорні відчуття вербалізуються в художньому тексті сенсорними лексичними одиницями – смаковими, запаховими, зоровими, слуховими та тактильними сенсоризмами.

Переживання відроза, як й інших емоційних станів, завжди має певний вияв: 1) внутрішній (вісцеральний): ритм серцебиття, дихання, кров'яний тиск, зміна в ендокринних залозах, органах травлення та виділення; 2) зовнішній (експресивний): рухи тіла, поза, міміка, інтонації мовлення, рухи очей тощо.

У художньому тексті емоційний стан відроза розкривається через опис поведінки персонажів, їхніх реакцій на оточуючу дійсність і власне описи екстралінгвальних виявів досліджуваного емоційного стану.

Ключові слова: вербалізація, сенсорна лексика, відроза, смак, запах, зір, слух, дотик.

Ботвінко-Ботюк Елена Николаевна,

кандидат филологических наук, Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно

Коляда Элина Калениковна,

кандидат филологических наук, профессор,

Восточноукраинский национальный университет имени Леси Украинки, г. Луцк

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ОТВРАЩЕНИЯ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ

В статье освещаются особенности вербаллизации эмоционального состояния отвращения в современном англоязычном художественном тексте. Отвращение относится к базовым эмоциям. Во всех мировых культурах отвращение выражается одинаковым выражением лица: сморщенный нос, подтянутая к нему верхняя губа и опущенные уголки рта.

Эмоциональное состояние отвращения объясняется посредством феноменов вкуса, запаха, зрения, слуха и осязания. Сенсорные ощущения вербализуются в художественном тексте сенсорными лексическими единицами – вкусовыми, запаховыми, зрительными, слуховыми и тактильными сенсоризмами.

Переживание отвращения, как и других эмоциональных состояний, всегда имеет определенное проявление: 1) внутреннее (висцеральное): ритм сердцебиения, дыхания, кровяное давление, изменение в эндокринных железах, органах пищеварения и выделения; 2) внешнее (экспрессивное): движения тела, позы, мимика, интонации речи, движение глаз и т. п.

В художественном тексте эмоциональное состояние отвращения раскрывается через описание поведения персонажей, их реакций на окружающую действительность и собственно описания экстралингвистических проявлений исследуемого эмоционального состояния.

Ключевые слова: вербаллизация, сенсорная лексика, отвращение, вкус, запах, зрение, слух, прикосновение.

Olena Botvinko-Botiuk,

PhD of Philological Sciences, National University of Water Management and Nature Resources Use

Elina Koliada,

PhD of Philological Sciences, Professor, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk

VERBALIZATION OF THE EMOTIONAL STATE OF DISGUST IN ENGLISH LITERARY TEXT

The article highlights the peculiarities of verbalization of the emotional state of disgust in modern English literary texts. Disgust has been recognized as a basic human emotion. It is a response to the sensory quality of the disgusting stimulus. It functions as a self-preserving mechanism as it is a powerful system of danger avoidance. Disgust is associated with a distinctive facial expression involving retraction of upper lip, down-turning of the corners of the mouth, and nose wrinkling.

Sensory words, i.e. taste words, smell words, sight words, hearing words, and touch words verbalize sense perception in literary texts. Combining with negative evaluative adjectives, sensory words make the following word combinations: to taste disgusting, a disgusting sweetish taste, unpleasant to the taste, to smell disgusting, disgusting smell, a disgusting odor, to look disgusting, a very disgusting sight, disgusting sound, a disgusting noise, unpleasant touch, disgusting to the touch, etc. which represent the type of sensory perception of disgust-evoking objects.

The emotional state of disgust comprises internal (heart rhythm, respiratory rhythm, blood pressure, changes in the endocrine glands, organs of digestion and secretion) and external (distinctive facial expression, body posture, or vocalization) reactions. The emotional state of disgust is revealed through a description of the behaviour of characters, their reactions to the surrounding reality and the very description of extralinguistic manifestations of the investigated emotional state.

Words, word combinations, sentences, and super-phrasal unities are means of verbalization of the experience of the emotional state of disgust in literary texts.

Key words: verbalization, sensory vocabulary, disgust, taste, smell, sight, hearing, touch.

Емоції та емоційні стани, визначаючи сутність людини, її діяльність і взаємовідносини зі світом, є предметом наукового інтересу з часу зародження людської самосвідомості. У психології емоції розуміють як комплексний феномен [39, с. 36] на позначення групи психічних процесів: емоційних реакцій (поведінки), емоційних станів (переживань), емоційних ситуацій (емоційного впливу) [8, с. 188], які спричиняються соціальними або психологічними подіями [32, с. 150] і виникають унаслідок інтеграції когнітивних та фізіологічних процесів, що впливають на поведінку людини [1, с. 6]. Емоції і почуття є складною реакцією організму, в якій беруть участь майже всі відділи нервової системи. Емоції і почуття, як і інші психічні процеси, мають рефлекторне походження [13, с. 119].

Емоції виконують сигнальну й регулятивну функції. В емоціях виявляється оцінне ставлення суб'єкта до наявних або можливих ситуацій, до своєї діяльності та поведінки. Якщо певні предмети, явища відповідають потребам індивіда, вони викликають у нього позитивне ставлення і, відповідно, позитивні емоції, якщо ні – виникають негативне ставлення і відповідні переживання. Тому емоції поділяють на два полярні класи: 1) позитивні, зумовлені сприятливим для організму розвитком подій або позитивними впливами, які спонукають суб'єкта до їх збереження; 2) негативні, які стимулюють активність організму, спрямовану на уникнення або усунення шкідливих впливів [11, с. 120].

Різні дослідники називають різну кількість базових емоцій. П. Екман на основі вивчення лицьової експресії виділяє шість емоцій: гнів, страх, відраза, подив, сум і радість [22]. Р. Плутчик виокремлює вісім базових емоцій, поділяючи їх на чотири пари, кожна з яких пов'язана з певною дією: руйнування (гнів) – захист (страх); прийняття (схвалення) – відкидання (відраза); відтворення (радість) – позбавлення (зневіра); дослідження (очікування) – орієнтація (подив) [35]. На думку К. Ізарда, основних емоцій є десять: гнів, презирство, відраза, дистрес (горе-страждання), страх, провина, інтерес, радість, сором, подив [30].

Як видно з наведених класифікацій, психологи зараховують відразу до базових емоцій. Базовим емоціям притаманні такі обов'язкові характеристики: вони повинні виявлятися за допомогою виразної та специфічної конфігурації м'язових рухів обличчя (міміки), спричиняти виразне й специфічне переживання, яке людина усвідомлює, здійснювати організаційний і мотиваційний вплив на людину, слугувати її адаптації. В усіх світових культурах відраза виражається однаково для всіх виразом обличчя: зморщений ніс, підтягнута до нього верхня губа й опущені кутики рота [30, с. 261].

Відраза як негативна емоція викликається зіткненням людини з якимись неприємними, бридкими, неприйнятними предметами чи явищами [13, с. 257]. Т. С. Кириленко наводить таке визначення: відраза – емоційний стан, який спричинюють об'єкти (предмети, люди, обставини тощо), зіткнення з якими (фізична взаємодія, спілкування тощо) заходять у суперечність із моральними або естетичними принципами й установками суб'єкта [5, с. 126]. Ті речі, явища, вчинки, які викликають відразу, неприємно бачити, відчувати, спостерігати, користуватися ними тощо.

Емоційний стан відрази пояснюється крізь призму феноменів смаку, запаху, зору, слуху й дотику. Важливу функцію захисних реакцій організму на зовнішні подразники виконує смак, який має велике емоційно-психологічне значення для людини [2, с. 3]. Існує думка, що смак такий само «значимий для людини, як щастя чи надія, оскільки він причетний не просто до пізнання, а до самого буття, до самого існування «Я» [6, с. 49]. Смакові відчуття пов'язані з нюховими. Їх поєднує спільна роль у процесі харчування. Органом смаку є язик. На ньому і на піднебінні розміщені спеціальні чутливі до хімічних подразників рецептори, які реагують на чотири смакові подразники: кисле, солодке, гірке, солоне. Емоція відрази допомагає не вживати в їжу зіпсовані продукти з неприємним смаком, а також уникати неприємних запахів, які найчастіше свідчать про шкідливі бактерії.

Т. Ф. Семашко зазначає, що прикметник *смачний* позначає не специфічну смакову якість, а позитивну оцінку смаку [12, с. 201]. Смак аксіологічний і суб'єктивний: людину цікавлять смаки не самі по собі, а лише в тому сенсі, в якому вони приносять їй задоволення чи незадоволення [9, с. 720]. Існує вислів *Tastes differ* (Про смаки не сперечаються). Їжа, яка смакує одним, може викликати відразу в інших. Асортимент, якість продуктів харчування в різних народів відрізняються. Наприклад:

(1) *The waiter brought out a bowl of murky broth with four fish heads floating on the surface, and four heads meant eight eyeballs, all of which Peter had to force down his gullet. The fish soup smelled disgusting—it was like being at your local fish market at the end of the day—and the heads looked frightening. But slowly, very slowly, one at a time, with the Race officials watching every lift of his chopsticks, Peter shoved down those gross white, slimy, slippery balls* [36, с. XVIII].

Людина намагається уникнути й позбутися того, що для неї неприємно, наприклад, позбутися відразливого присмаку у роті, що ілюструє нижченаведений приклад:

(2) *'Shrooms taste disgusting, by the way. She gave me some gum to get the taste out; she said she loved chewing gum when she tripped* [33, с. 144].

Подразником нюхових відчуттів, які сигналізують про стан придатності продуктів харчування, про чисте або забруднене повітря тощо, є мікроскопічні частини речовини, що потрапляють до носової порожнини разом із повітрям, розчиняються в носовій порожнині та діють на рецептор. Нюх разом з органами слуху і зору відіграє важливу роль в житті людини. Він виконує біологічну і захисну функцію, а також бере участь у створенні різних емоційних вражень. Завдяки нюху людина складає певне враження про іншу людину, предмет, явище, оцінює ситуацію. Наприклад:

(3) *Hyenas were the one animal Will didn't like. They smelled disgusting, she thought, like wet straw and old meat* [37, с. 171];

(4) *One rainy night I was sleeping in my room and all of a sudden, I got this really horrible and nasty or disgusting smell in my room. It was a rotten smell and it smelled like something had died in my room* [15, с. 10].

Людина сприймає безліч запахів, однак вона не може охарактеризувати запах, не називаючи речовини чи предмета, якому він притаманний [10, с. 56]. Підтвердження цьому знаходимо у наведених прикладах (1) (*The fish soup smelled disgusting—it was like being at your local fish market at the end of the day*), (3) (*They smelled disgusting /.../ like wet straw and old meat*) і (4) (*it smelled like something had died in my room*).

З погляду суб'єктивної емоційності формується гедоністична оцінка запаху, визначається його вплив на людину. Один і той самий запах різними людьми може сприйматися по-різному, одними як гарний, а в інших – викликати відразу. Свідомо людина намагається оточити себе приємними запахами й уникає неприємних. Однак, як показує ілюстративний матеріал, людина може звикнути до неприємного запаху:

(5) *His blanket was dirty and smelled disgusting, but he was used to that too* [23].

Важливу роль у діяльності людини та пізнанні нею навколишнього світу відіграють зорові відчуття, оскільки зір є основним орієнтиром людини у світі, основним джерелом інформації. Візуальний образ забезпечує сприйняття предметів, яке охоплює надзвичайно велику сферу фізичних явищ, зокрема, світло, колір, форму, розмір та їх місцезонаження у просторі.

Повсякчасно людина стикається з естетичними властивостями явищ, процесів, предметів. Це й архітектурні споруди, й інтер'єри приміщень, і зовнішній вигляд індивіда тощо. Те, що людина бачить, викликає в неї позитивні або негативні емоції. Емоційний стан відразу викликає усе дисгармонійне, жалюгідне, страхітливе, словом, усе те, що людина прагне знищити або уникнути. Наприклад, відразливою може бути неприбрана кімната, дім:

(6) *It is a very disgusting sight to see loose papers, pamphlets, letters, etc. lying on the floor, table and bed for days together. So is the disgust I feel when I see shoes, sandals, socks, toys, towels, etc. spread all over the house instead of keeping them in proper places* [27, с. 52].

Відразу може викликати неохайний зовнішній вигляд людини:

(7) *I look disgusting. What will Gino say? Like an old, potato brought out of a cellar in the spring. Foul sweet taste when boiled. Puffy skin. Cold sore on the lip, circles under my eyes. And my hair, what a mess. Maybe I have it tinted? A flicker of emerald* [16].

Важливим джерелом інформації для людини є також звук. Слуховий апарат людини постійно сприймає, аналізує й інтерпретує звукову інформацію про себе та про навколишнє середовище. Слухові відчуття допомагають людині правильно орієнтуватися у просторі й регулювати власні дії [13, с. 54]. Одні звуки людина може слухати й отримувати задоволення (наприклад, спів птахів, дзюрчання води), а інші викликають у неї відразу (скрегіт металу по склу, скрип крейди і нігтів по шкільній дошці тощо) і вона не бажає їх чути. Наприклад:

(8) *There was a strange hissing sound from the armed sailors on the slopes as the news of hostilities spread, the kind of ugly noise a Jack Cloude would make when whistling through clenched teeth. 'Stop that disgusting sound!' the first lieutenant shouted down the slope* [29];

(9) *Albert would sip a spoonful of soup and make this loud, exaggerated slurping sound. He was teasing Millie, of course, whenever he engaged in such behavior. «Will you stop? You sound like a disgusting pig.» Millie would admonish Albert* [38, с. 47].

Людина також пізнає світ через доторки. Дотикові відчуття – один із видів шкіряних відчуттів, які виникають внаслідок подразнення поверхні тіла – відіграють значну роль у сприйнятті інформації. Дотикові відчуття називають тактильними. Тактильність є складною формою чутливості, яку формують елементарні компоненти (відчуття холоду, тепла, больові відчуття), складні компоненти – власне тактильні відчуття (дотик, потискування) і кінестетична чутливість, яка дозволяє визначити положення тіла в просторі [7, с. 129–130].

За допомогою дотику людина отримує інформацію про фізичні властивості предметів, а саме: про їхню форму, просторове розташування, характер поверхні (рівна, шершава, тверда, м'яка, суха, волога, холодна, гаряча тощо). Доторки можуть бути як приємними, так і неприємними. Наведемо приклади відразливих доторків:

(10) *«I don't believe it.» Sergeant Tribble wiped his hands in disgust after touching the corpse* [34, с. 1];

(11) *She coughed and hacked, she searched for a clean space to breathe in, she put her palms against the slimy wall, though it was disgusting to the touch, and leaned down between her raised arms, trolling for good air* [18].

Пізнавально-перцептивна діяльність людини, її емоційний досвід вербалізуються в художній літературі, яку називають депозитарієм емоцій [14, с. 9–10]. Як засвідчує проведений аналіз ілюстративного матеріалу, в художньому тексті сенсорні лексичні одиниці (смакові, запахові, зорові, слухові та тактильні сенсоризми), репрезентуючи відразу, сполучаються з прикметниками негативної оцінки й утворюють такі словосполучення: *to taste disgusting, unpleasant to the taste, to smell disgusting, disgusting smell, a disgusting odor, to look disgusting, a very disgusting sight, disgusting sound, a disgusting noise, unpleasant touch, disgusting to the touch, to look and smell disgusting* тощо.

Емоційний стан відразу належить до тілесного досвіду людини. Він не існує самостійно поза їстівними чи іншими неприємними для індивіда речами, а лише в уявному відмежуванні від них [4, с. 28]. Переживання відрази, як й інших емоційних станів, завжди має певний вияв: 1) внутрішній (вісцеральний): ритм серцебиття, дихання, кров'яний тиск, зміна в ендокринних залозах, органах травлення та виділення; 2) зовнішній (експресивний): рухи тіла, поза, міміка, інтонації мовлення, рухи очей тощо [13, с. 121]. Наведемо приклади описів як внутрішніх, так і зовнішніх фізіологічних реакцій, які свідчать про те, що персонаж переживає емоційний стан відрази.

(12) *Ela blushed, disgust evident on her beautiful features. «It seems that I am to be an Amazon, like the rest of the women in our family. I was hoping to be short.»* [28];

(13) *The man spat in disgust. «You are nothing but thieves.»* [2];

(14) *Jaffe waved his hand in a gesture of disgust, but remained silent* [17, с. 102];

(15) *I shook my head in disgust. «You had no right.»* [31];

(16) *Kathryn made a moue of disgust. «Don't call me that. Thierry says it isn't dignified.»* [26, с. 7];

(17) *I noticed Sherry rolling her eyes, signifying disgust towards her mother* [21, с. 115];

(18) *She pointed to the home entertainment center. Under the set was a drawer with slots for DVDs. The second man pulled it out. «Nothing but porno» he said in disgust* [20, с. 195];

(19) *«The Persians appear to be growing hostile.»*

«This is exactly what we expected would happen when we left,» he cried in disgust as he slapped the document against his leg [19, с. 339].

Результати нашого дослідження ілюструють, що вербалізація емоційного переживання персонажем відрази може здійснюватися 1) окремими словами (наприклад, *disgust, disgusting*). Як зазначає дослідниця У. Галицька, у Roget's Thesaurus, в якому слова розташовані за тематичним принципом, рубрика DISGUST нараховує близько 250 синонімів і синонімічних утворень, які виражені різноманітними частинами мови, належать до різних стилів і позначають різні відтінки відрази [3, с. 64]; 2) словосполученнями (наприклад, *a disgusting sweetish taste, a gesture of disgust*); 3) реченнями (наприклад, *Ela blushed, disgust evident on her beautiful features*); 4) надфразними єдностями (НФЄ). Окремі речення, об'єднані між собою спільною

темою – поняттям відразі, повніше виражають основну думку, яка є стрижнем утворення НФС, як це бачимо у нижченаведеному прикладі:

(20) *A sight met him which for a few seconds paralysed both his mind and his body. Rowella was lying on the bed – naked, totally and utterly naked and in a wanton posture that even he, her husband, had never seen her assume. And, horror of horrors, disgust of disgust, a big man, also totally naked, was kneeling over her and twisting her feet this way and that. And from the expression on his wife's face, she appeared actually to be enjoying it. /.../ All he remembered was crouching against the hedge and being sick – over and over until there was nothing but bile to bring up.*

And when at last the sickness ceased he began to shiver, and then he pulled himself to his feet, and, crouching, hunched, low to the ground, like a dog that has been fiercely thrashed for something it didn't do, he began to make his way back to his parents' home [25].

Отже, людина пізнає та осмислює світ завдяки сенсорним відчуттям (смаку, нюху, зору, слуху та дотику), які вербалізуються в художньому тексті сенсорними лексичними одиницями – смаковими, запаховими, зоровими, слуховими та тактильними сенсоризмами. Репрезентуючи відразу, сенсоризми сполучаються з прикметниками негативної оцінки і утворюють словосполучення, як-от: *to taste disgusting, unpleasant to the taste, to smell disgusting, disgusting smell, a disgusting odor, to look disgusting, a very disgusting sight, disgusting sound, a disgusting noise, unpleasant touch, disgusting to the touch, to look and smell disgusting* тощо, які входять до складу речень і НФС.

Емоційний стан відразі має внутрішні і зовнішні прояви. Внутрішні прояви емоційного стану відразі полягають у зміні стану вісцеральних функцій, а зовнішні – у зміні пози, ходи, міміки, голосу людини тощо. У художньому тексті емоційний стан відразі розкривається через опис поведінки персонажів, їхніх реакцій на оточуючу дійсність і власне описи екстралінгвальних виявів досліджуваного емоційного стану.

Література:

1. Биценко Т. О. Исторична динаміка експресивів негативної емоційності в англійському дискурсі XVI–XX століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Х., 2004. 20 с.
2. Гайдаєнко І. В. Назви на позначення смаку: етимологія, семантика, функціонування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Херсон, 2002. 17 с.
3. Галицька У. Номінативне поле емоційного концепту *disgust* / відразу в англійській мові. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія*. 2014. Вип. 720. С. 61–68.
4. Галуцьких І. А. Сенсорика смаку в контексті художньої тілесності. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : «Філологія»*. К. : Вид. центр КНЛУ, 2012. Т. 15. № 1. С. 27–36.
5. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості : навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 256 с.
6. Костяев А. И. Вкусовые метафоры и образы в культуре. М. : Изд-во ЛКИ, 2007. 160 с.
7. Лурія А. Р. Лекції по общей психологии / под ред. Е. Строгановой. СПб. : Питер, 2006. 320 с.
8. Маслова В. А. Некоторые онтологические аспекты эмотивности текста. *Язык и эмоции*. Волгоград : Перемена, 1995. С. 184–191.
9. Моисеева С. А., Яровая Е. Ю. Отрицательная аксиологическая оценка вкусовых ощущений в когнитивной модели этноса ; НИУ БелГУ. *Когнитивные исследования языка : сб. науч. тр. / Тамб. гос. ун-т и др. ; гл. ред. сер. Н. Н. Болдырев*. Москва ; Тамбов ; Челябинск, 2014. Вип. XVIII : Язык, познание, культура: методология когнитивных исследований : материалы междунар. конгр. по когнитивной лингвистике, Тамбов, 22–24 мая 2014 г. / отв. ред. Е. И. Голованова. С. 720–722.
10. Плузжников М. С., Рязанцев С. В. Среди запахов и звуков. М. : Мол. гвардия, 1991. 231 с.
11. Психологічна енциклопедія / [автор-упорядник О. М. Степанов]. К. : Академвидав, 2006. 424 с.
12. Семашко Т. Ф. Мовні стереотипи із сенсорним компонентом в українській лінгвокультурі : монографія ; за ред. Н. В. Слухай. Київ : Арт Економі, 2016. 480 с.
13. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
14. Шаховский В. И. Лингвистика эмоций. *Филологические науки*. 2007. № 5. С. 3–13.
15. Alam M. N. *The Sacrifice*. Morrisville : Lulu.com, 2013. 32 p.
16. Berger J. *To the Wedding: Rejacketed*. London : Bloomsbury Publishing, 2014. 208 p.
17. Beyea W. E. *The Day the Catskills Cried: A True Crime Story*. Indiana : iUniverse, 2008. 264 p.
18. Brown R. *Half a Heart*. New York : Farrar, Straus and Giroux, 2001. 368 p.
19. Butler K. *Champion of the Gods*. Morrisville : Lulu.com, 2014. 498 p.
20. Covington H. A. *The Brigade*. Bloomington : Xlibris Corporation, 2008. 735 p.
21. Crets A. «Secrets» Through Her Eyes. Bloomington : Author House, 2010. 156 p.
22. Ekman P. Basic emotions. *The handbook of cognition and emotion* / eds. T. Dalgleish and T. Power. New York : John Wiley & Sons, 1999. P. 45–60.
23. Funke C. *Inkheart*. New York : Scholastic Inc., 2011. 576 p.
24. Goh P. *Eagle in the Land of Dragons*. Bloomington : Xlibris Corporation, 2012. 380 p.
25. Graham W. *The Angry Tide*. Basingstoke : Pan Macmillan, 2011. 560 p.
26. Grant L. *The Duchess and the Desperado*. Toronto : Harlequin Enterprises, Limited, 1998. 304 p.
27. Gupta M. K. *How to Remain Ever Free*. New Delhi : Pustak Mahal, 2006. 204 p.
28. Hall T. E. *Love's Magic*. Aurora : Medallion Media Group, 2008. 461 p.
29. Hunt S. *Jack Cloudie : A Novel*. New York : Tom Doherty Associates Inc., 2013. 416 p.
30. Izard C.E. *The psychology of emotions*. New York : Plenum Press, 1991. 452 p.
31. Kalla D. *Blood Lies*. New York : Tom Doherty Associates, 2008. 320 p.
32. Kövecses Z., Palmer G. B., Dirven R. *Language and Emotion : The Interplay of Conceptualisation with Physiology and Culture. Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast*. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2002. P. 133–159.
33. Mesrobian C. *Sex & Violence*. Minneapolis : CarolRhoda Lab™, 2013. 304 p.
34. Mink F. *The Unnecessary Woman*. Indiana : iUniverse, 2000. 224 p.
35. Plutchik R. *The Emotions: Facts, Theories and a New Model*. New York : Random House, 1962. 204 p.
36. Reinertsen S., Goldsher A. In a Single Bound: Losing My Leg, Finding Myself, and Training for Life. Lanham : Rowman & Littlefield, 2010. 256 p.
37. Rundell K. *Cartwheeling in Thunderstorms*. New York : Simon & Schuster, 2014. 256 p.
38. Silveri A. *Turning the Corner on Life*. Bloomington : Xlibris Corporation, 2012. 410 p.
39. Williams S. J., Bendelow G. Emotions, Health and Illness : the 'Missing Link' in Medical Sociology? *Health and the Sociology of Emotions*. Oxford ; Cambridge : Blackwell Publishers, 1996. P. 25–53.